Province of the
EASTERN CAPE
EDUCATION

NASIONALE
SENIOR SERTIFIKAAT

GRAAD 12

JUNIE 2021

REKENINGKUNDE V2
BESTUURSREKENINGKUNDE, INTERNE OUDIT EN BEHEER
(EKSEMPLAAR)

PUNTE: **150**

TYD: **2 uur**

Hierdie vraestel bestaan uit 12 bladsye, insluitend 1 formuleblad en 'n 10-bladsye antwoordeboek.

INSTRUKSIES EN INLIGTING

Lees die volgende instruksies aandagtig deur en volg dit noukeurig.

1. Beantwoord AL die vrae.
2. ŉ Spesiale ANTWOORDEBOEK word verskaf waarin jy AL die vrae moet beantwoord.
3. ŉ FORMULEBLAD met finansiële aanwysers is by die vraestel aangeheg. Jy mag dit gebruik indien nodig.
4. Toon AL die bewerkings om deelpunte te verdien.
5. Jy mag ŉ nieprogrammeerbare sakrekenaar gebruik.
6. Jy mag ŉ donker potlood of blou/swart ink gebruik om die vrae te beantwoord.
7. Alle bewerkings moet tot EEN desimale punt getoon word, waar van toepassing.
8. Skryf netjies en leesbaar.
9. Gebruik die inligting in die tabel hieronder as ŉ riglyn wanneer jy die vraestel beantwoord. Probeer om NIE daarvan af te wyk NIE.

VRAAG	ONDERWERP	PUNTE	TYD (Minute)
1	Rekonsiliasie	32	25
2	Voorraadwaardasie en Vaste bates	58	45
3	Vervaardiging en Kosteberekeninge	42	35
4	Interne en Finansiële beheer; Etiek	18	15

VRAAG 1: REKONSILIASIES EN INTERNE BEHEER

(32 punte; 25 minute)

1.1 BEGRIPPE

Dui aan of die volgende stellings WAAR of ONWAAR is. Skryf slegs 'waar' of 'onwaar' langs die vraagnommers (1.1.1–1.1.2) in die ANTWOORDEBOEK neer.

1.1.1 Debiteure vorm deel van 'n onderneming se bedryfsbates.

1.1.2 Handelskorting word as volg aangeteken:
Debiteer Krediteurekontrole en Krediteer Korting Ontvang (2)

1.2 KREDITEURE-KONSILIASIE

Jy word voorsien van inligting rakende Oos-Kaap Handelaars. Die Krediteure-kontrolerekening en die Krediteurelys is deur 'n onervare boekhouer op 31 Mei 2020 opgestel.
Die Krediteurekontrolerekening toon 'n kredietsaldo van R589 010 en die Krediteurelys toon 'n totaal van R585 050.
As interne ouditeur, het jy die onderstaande foute en weglatings ontdek.

GEVRA:

1.2.1 Teken die volgende foute en weglatings in die tabel in die ANTWOORDEBOEK aan en bereken die korrekte saldo en totaal. (16)

INLIGTING:

Foute en weglatings ontdek:

A 'n Debietsaldo van R5 630 van een van die krediteure moet na hul rekening in die debiteuregrootboek oorgedra word.

B R590 korting van 'n krediteur ontvang, is foutiewelik as R950 na die krediteuregrootboek oorgeboek.

C Rente op 'n agterstallige rekening, R645, is nêrens aangeteken nie.

D 'n Bedrag van R450 uit die Krediteureafslagjoernaal, is na die verkeerde kant van die krediteur se rekening oorgeboek.

E Goedere ter waarde van R83 500 wat teruggestuur is aan 'n krediteur, is verkeerdelik as kredietaankope aangeteken.

F 'n Kredietfaktuur vir goedere aangekoop, R34 000 is nêrens aangeteken nie.

G Goedere op krediet van Wes-Groothandelaars vir R72 000 aangekoop, is teen die rekening van Oos-Groothandelaars gekrediteer.

H Die kolom vir krediteure in die Krediteureafslagjoernaal is met R4 500 te min opgetel.

1.3 **DEBITEURE-ONTLEDING**

GEVRA:

1.3.1 Gee TWEE redes waarom die opstel van ŉ Debiteure-ouderdomsontleding nuttig te pas kom in die bestuur van debiteure. (4)

1.3.2 Bereken die debiteure-invorderingsperiode vir 2020 en lewer kommentaar op jou bevindings. Hou in gedagte dat die debiteure-invorderingsperiode vir 2019 as 45 dae bereken was. Voorsien syfers in jou kommentaar.
Bespreek TWEE punte van advies wat jy aan die kredietbestuurder kan bied. (10)

INLIGTING:

Uittreksel uit die finansiële state op jaareinde:

	29 Februarie 2020	**28 Februarie 2019**
Totale verkope	816 240	1 211 000
• Kontantverkope	367 920	525 600
• Kredietverkope	448 320	685 400
Koste van verkope	396 940	538 220
Handelsdebiteure (netto)	104 190	68 540

32

VRAAG 2: VOORRAAD; VASTE BATES (58 punte; 45 minute)

2.1 PAS BEGRIPPE

Kies ŉ omskrywing uit KOLOM B wat by die begrip in KOLOM A pas. Skryf slegs die letters (A–D) langs die vraagnommers (2.1.1–2.1.4) in die ANTWOORDEBOEK neer.

KOLOM A		KOLOM B	
2.1.1	Spesifieke identifikasie-metode	A	Kosprys minus opgehoopte waardevermindering
2.1.2	Geweegde gemiddelde-metode	B	Voorraadwaardasie-metode gebruik vir soortgelyke items met ŉ lae waarde
2.1.3	Drawaarde	C	Voorraadwaardasie-metode gebruik vir duur en diverse goedere
2.1.4	EIEU	D	Voorraadstelsel waarvolgens oudste voorraad eerste verkoop word.

(4 x 1) (4)

2.2 VOORRAAD

Jy word voorsien van inligting rakende Kampioene Handelaars. Hulle verkoop rugbytruie en rugbyballe. Hulle gebruik die periodieke voorraadhoudingstelsel.

GEVRA:

2.2.1 Bereken die waarde van die eindvoorraad vir rugbytruie. (4)

2.2.2 Bereken die koste van verkope vir rugbytruie. (5)

2.2.3 Bereken die winsopslag persentasie vir rugbytruie. (4)

2.2.4 Hoeveel maande sal dit neem om die rugbytruie voorhande op 31 Mei 2020 te verkoop? (4)

2.2.5 Bereken die waarde van eindvoorraad vir rugbyballe. (8)

2.2.6 Bereken die aantal vermiste rugbyballe op 31 Mei 2020. (5)

Kopiereg voorbehou

INLIGTING:

A Die voorraadwaardasie-metode gebruik:
- vir **rugbytruie** is **Eerste-In-Eerste-Uit (EIEU)**.
- vir **rugbyballe** is die **geweegdegemiddele**-metode.

B Voorraadwaardes:

	Rugbytruie			Rugbyballe		
	Aantal eenhede	**Prys per eenheid**	**Totale waarde**	**Aantal eenhede**	**Prys per eenheid**	**Totale waarde**
01/06/19	1 200	R440	R528 000	300	R150	R45 000
31/05/20	1 000	?	?	120	?	?

C Aankope gedurende die jaar:

	Rugbytruie			Rugbyballe		
	Aantal eenhede	**Prys per eenheid**	**Totale waarde**	**Aantal eenhede**	**Prys per eenheid**	**Totale waarde**
20/09/19	800	R460	R368 000	1 500	R150	R225 000
20/12/19	1 000	R490	R490 000	3 000	R180	R540 000
20/03/20	1 000	R500	R500 000	2 000	R190	R380 000
	2 800		R1 358 000	6 500		R1 145 000

D Voorraad teruggestuur: (Foutiewe voorraad moet binne 5 dae na aankope teruggestuur word.)
- 12 rugbytruie teruggestuur op 24 Maart 2020.
- 15 rugbyballe teruggestuur op 23 Desember 2019.

E
- Afleweringskoste vir rugbytruie is ingesluit by die prys deur die verskaffers gehef.
- Afleweringskoste betaal vir rugbyballe, beloop R61 140.

F Verkope gedurende die jaar:
- Rugbytruie: 3 000 eenhede ter waarde van R2 271 200.
- Rugbyballe: 6 660 eenhede ter waarde van R2 669 040.

2.3 **VASTE BATES**

Die onderstaande inligting is geneem uit die rekords van Praven Handelaars op 30 April 2020, die einde van die finansiële jaar.

GEVRA:

2.3.1 Bereken die kosprys van die addisionele motorhuis wat aangebou is. (1)

2.3.2 Bereken die saldo van die Opgehoopte Waardevermindering op Toerusting-rekening op 30 April 2020. (Jy hoef nie die rekening te doen nie.) (5)

2.3.3 Voltooi die Opgehoopte Waardevermindering op Voertuierekening. Rekening moet gesaldeer word op 30 April 2020. (10)

2.3.4 Voltooi die Bateverkoperekening. (8)

INLIGTING:

A **Saldo's:**

	30 April 2020	**30 April 2019**
Grond en Geboue	2 266 000	1 966 000
Voertuie	520 000	720 000
Toerusting	1 440 000	1 440 000
Opgehoopte waardevermindering op Voertuie	?	192 000
Opgehoopte waardevermindering op Toerusting	?	1 320 000

B **Addisionele inligting:**

- Gedurende die jaar is 'n addisionele motorhuis gebou om voorsiening te maak vir die groter afleweringsvoertuig wat aangekoop is.
- Aan die begin van die jaar het Praven Handelaars slegs een voertuig besit. Hierdie voertuig is op 31 Januarie 2020 vir R460 000 op 'n nuwe afleweringsvoertuig van Blitz Motors ingeruil.
- Waardevermindering op voertuie word teen 20% p.j. volgens die verminderende-saldometode afgeskryf.
- Waardevermindering op toerusting word teen 20% per jaar op kosprys bereken.

58

VRAAG 3: VERVAARDIGING EN KOSTEBEREKENINGE (42 punte; 35 minute)

3.1 **BEGRIPPE**

Dui aan of die volgende stellings WAAR of ONWAAR is. Skryf slegs 'waar' of 'onwaar' langs die vraagnommers (3.1.1–3.1.2) in die ANTWOORDEBOEK neer.

3.1.1 Vaste koste verander nie wanneer die aantal eenhede geproduseer verander nie.

3.1.2 Primêre koste bestaan uit direkte arbeid plus indirekte arbeid. (2)

3.2 **PRODUKSIEKOSTESTAAT**

Jy word voorsien van inligting rakende Kyle's Creations, vervaardigers van sportsakke.

GEVRA:

3.2.1 Voltooi die nota vir Fabrieksbokostes. (12)

3.2.2 Voltooi die Produksiekostestaat op 29 Februarie 2020. (16)

INLIGTING:

A **Saldo's:**

	28 Februarie 2019	**29 Februarie 2020**
Grondstowwe/Direkte materiaal	115 800	69 000
Goedere-in-bewerking	218 400	120 600
Indirekte materiaal	8 400	13 200

B **Transaksies gedurende die jaar**:

Grondstowwe aangekoop	1 445 400
Grondstowwe teruggestuur	46 200
Vraggeld op grondstowwe	57 600
Produksie-lone	1 072 400
Pensioenbydraes	47 520
Salaris: Fabrieksvoorman (bydraes ingesluit)	288 000
Advertensies	117 776
Elektrisiteit	78 408
Indirekte materiaal vir gebruik in fabriek, aangekoop	59 400
Fabrieksonderhoud	81 000
Huuruitgawe	216 000
Waardevermindering	97 500

C Addisionele inligting:

- WVF betalings vir die jaar moet nog bygevoeg word.
- Oortyd moet nog bygereken word: 6 werkers het 'n totaal van 270 ure **elk** teen 'n tarief van R40 per uur gewerk.
- 75% van die elektrisiteit moet aan die fabriek toegedeel word.
- Huur word verdeel as 2 : 1 : 1 tussen die fabriek, verkope en kantore.
- 80% van die waardevermindering moet aan die fabriek toegedeel word.

3.3 KOSTEBEREKENINGE

Jy word voorsien van inligting uit die rekords van Nail Art, vervaardigers van naellak-produkte, op 30 April 2020.

GEVRA:

3.3.1 Bereken die gelykbreekpunt vir 2020. (6)

3.3.2 Bereken die aantal eenhede vervaardig gedurende 2020. (Alle produkte was verkoop.) (2)

3.3.3 Behoort Mickey, die eienaar, bekommerd te wees oor die vlak van produksie van Nail Art? Gee TWEE redes, met stawende syfers om jou antwoord te motiveer. (4)

INLIGTING:

Inligting vir die jaar geëindig 30 April 2020:

	Totale koste	**Eenheidskoste**
Direkte arbeid	1 981 800	18,00
Direkte materiaal	2 422 200	22,00
Verkoops- en verspreidingskoste	770 700	7,00
Fabrieksbokoste	2 193 510	
Administrasiekoste	990 000	
	30 April 2020	**30 April 2019**
Verkoopprys per eenheid	80,00	60,00
Eenhede geproduseer en verkoop	?	92 000
Gelykbreekpunt	?	102 000

42

VRAAG 4: FINANSIËLE EN INTERNE BEHEER (18 punte; 15 minute)

4.1 BEGRIPPE

Kies die korrekte woord uit dié wat tussen hakies gegee word. Skryf slegs die gekose woord langs die vraagnommers (4.1.1–4.1.2) in die ANTWOORDEBOEK neer.

4.1.1 Die ouditverslag word saamgestel deur die (interne/eksterne) ouditeure.

4.1.2 Ouditverslae word gerig aan die (aandeelhouers/direkteure) van die maatskappy. (2)

4.2 FINANSIËLE BEHEER

Jy word voorsien van inligting uit die rekords van Knights Sport Bpk.

GEVRA:

4.2.1 Watter soort ouditverslag het Knights Sport Bpk. vir die finansiële jaar geëindig 31 Mei 2020, ontvang? Gee EEN rede vir jou antwoord. (2)

4.2.2 Waarom vereis die Maatskappywet van Suid-Afrika dat publieke maatskappye geouditeer moet word? (2)

4.2.3 Die direkteure voel die ouditfooie wat deur die eksterne ouditeure gehef word, is buitensporig hoog. Verduidelik hoe beter interne beheer ŉ positiewe effek sal hê op die fooie wat die ekstene ouditeure hef. (2)

INLIGTING:

UITTREKSEL UIT DIE OUDITVERSLAG VAN KNIGHTS SPORT BPK.

Na ons mening is die finansiële state in alle wesenlike opsigte ŉ redelike weergawe van die finansiële posisie van die maatskappy op 31 Mei 2020. Die opbrengs uit bedryfsaktiwiteite en kontantvloei vir die jaar geëindig, is in ooreenstemming met Internasionale Finansiële Rapportering Standaarde en voldoen aan die vereistes van die Maatskappywet van Suid Afrika.

LM Williams & Genote

4.3 **INTERNE BEHEER**

Die interne ouditeur het die hoof uitvoerende beampte (HUB) gewaarsku dat dit probleme vir die maatskappy kan skep indien hy sou voortgaan om uitgawes vir sy privaat voertuig, as deel van Diverse Uitgawes in die maatskappy se Inkomstestaat aan te teken.

GEVRA:

4.3.1 Na watter AARP-beginsel het die interne ouditeur verwys toe hy sy kommer oor hierdie saak uitgespreek het? (2)

4.3.2 Gee TWEE gevolge vir die maatskappy indien die HUB die interne ouditeur se advies sou ignoreer. (4)

4.3.3 Tydens die algemene jaarvergadering (AJV) het die direkteure voorgestel dat die maatskappy ŉ dagsorgsentrum vir kinders in die plaaslike gemeenskap moet ondersteun, deur goedere en kontant aan hierdie sentrum te skenk.
Gee TWEE redes waarom maatskappye by hierdie soort aktiwiteite betrokke sou raak. (4)

18

TOTAAL: 150

FORMULEBLAD: GRAAD 12 REKENINGKUNDE FINANSIËLE AANWYSERS		
$\frac{\text{Brutowins}}{\text{Verkope}} \times \frac{100}{1}$	$\frac{\text{Brutowins}}{\text{Koste van verkope}} \times \frac{100}{1}$	$\frac{\text{Nettowins voor belasting}}{\text{Verkope}} \times \frac{100}{1}$
$\frac{\text{Nettowins na belasting}}{\text{Verkope}} \times \frac{100}{1}$	$\frac{\text{Bedryfsuitgawes}}{\text{Verkope}} \times \frac{100}{1}$	$\frac{\text{Bedryfswins}}{\text{Verkope}} \times \frac{100}{1}$
Totale bates : Totale laste	Bedryfsbates : Bedryfslaste	(Bedryfsbates – Voorrade) : Bedryfslaste
(Handel en ander ontvangbares + Kontant en kontantekwivalente) : Bedryfslaste		$\frac{\text{Gemiddelde handelsvoorraad}}{\text{Koste van verkope}} \times \frac{365}{1}$
$\frac{\text{Gemiddelde debiteure}}{\text{Kredietverkope}} \times \frac{365}{1}$	$\frac{\text{Gemiddelde debiteure}}{\text{Verkope}} \times \frac{365}{1}$	$\frac{\text{Koste van verkope}}{\text{Gemiddelde handelsvoorraad}}$
$\frac{\text{Handelsvoorraad}}{\text{Koste van verkope}} \times \frac{365}{1}$	$\frac{\text{Gemiddelde krediteure}}{\text{Kredietaankope}} \times \frac{365}{1}$	$\frac{\text{Gemiddelde krediteure}}{\text{Koste van verkope}} \times \frac{365}{1}$
Niebedryfslaste: Aandeelhouersbelang	$\frac{\text{Netto inkomste na belasting}}{\text{Gemiddelde aandeelhouersbelang}} \times \frac{100}{1}$	$\frac{\text{Netto inkomste na belasting}}{\text{Aantal aandele uitgereik}} \times \frac{100}{1}$
$\frac{\text{Netto inkomste voor belasting + rente op lenings}}{\text{Gemiddelde aandeelhouersbelang + Gemiddelde niebedryfslaste}} \times \frac{100}{1}$		$\frac{\text{Aandeelhouersbelang}}{\text{Aantal aandele uitgereik}} \times \frac{100}{1}$
$\frac{\text{Dividende vir die jaar}}{\text{Aantal aandele uitgereik}} \times \frac{100}{1}$	$\frac{\text{Dividende per aandeel}}{\text{Verdienste per aandeel}} \times \frac{100}{1}$	$\frac{\text{Totale vaste koste}}{\text{Verkoopprys per eenheid – Veranderlike koste per eenheid}}$

Kopiereg voorbehou